

Výchova a motivace dětí v kolektivu

Marie Kuklíková

Česká tábornická unie
D.T.K. Poutníci Praha

Plackování 2014

Úvod

Toto téma pro moji práci jsem si vybrala proto, že jsem se ve svém oddíle setkala s neuvěřitelným propojením všech věkových skupin. Nebylo tam povyšování ani šikana, nic na co jsem byla z ostatních kolektivů zvyklá a zajímalo mě proč to tak je.

Po pěti letech v tomto oddíle už vím, jak to moji vedoucí dělají, jak vychovávají kolektiv, kde jsou všechny věkové skupiny a já bych se o to chtěla podělit i s vámi, pro které to jistě může být inspirací.

A tak budou následující doporučení o chování se k dětem a jejich výchově.

Základ, struktura a výchova kolektivu

Každý oddíl má své jádro. Toto jádro tvoří většinou děti s nejsilnější partou a na ně se nabalují ti ostatní. (Nestává se často, aby oddíl tvořily samý jedinci samotáři.) Nezřídka se stává, že jsou to ti v kolektivu nejstarší, kteří se později stanou praktikanty a mladší děti si utvoří nové jádro, okolo kterého se točí. Uvědomte si však, že dobré vztahy se tvoří daleko lépe vídají-li se děti při celoroční činnosti (výpravy, schůzky, setkání rodičů s dětmi, podzimní a jarní prázdniny, zimní tábory...)

Můj oddíl byl postaven na referencích a tak se stalo, že je teď až moc silná vazba mezi praktikanty a dětmi, kteří by je teoreticky měli poslouchat, ale spíše s nimi dotváří partu, takže praktikanti vlastně ztrácejí respekt u mladších členů oddílu. Myslím, že v této fázi nezbyvá než čekat, protože přicházejí nové děti, které strukturu kolektivu neznají, praktikanti spíše už u těchto dětí budou mít respekt. Není dobré separovat věkové skupiny na jednotlivé oddíly, protože by se měli děti starší a mladší naučit vycházet spolu navzájem, ale nemělo by dojít k přílišnému spětí.

Důležité pro vás jako pro vedoucí je postarat se o to aby děti nerozvíjely v oddílech to, co je pro ně z jiných kolektivů docela běžné. A to je šikana. Tu si děti přinášejí do oddílu hlavně ze školy. Dobrým řešením je, aby v jádru kolektivu, který je pro ostatní většinou

vzorem, nebyli děti, které se posmívají nebo někoho diskriminují atd. Například v mém oddíle se děti k sobě chovají hezky, protože si tam vlastně partu utvořily z kamarádů, které si do oddílu přivedly samy. Měli jsme pár případů, kdy nově příchozí dítě nechtělo pochopit všudypřítomný kult přátelství a stále podněcovalo nějaké spory, anebo si někdy děti přivedly kamaráda, kterého náplň našeho oddílu moc nechytla. Takové děti po čase z oddílu odešli.

Pokud už ale máte plně zaběhnutý oddíl, kde vidíte, že jsou jedinci vyskytující se na okraji kolektivu, měli byste jim pomoci, protože tyto děti se mohou cítit špatně. Například já jsem devět let jezdila na tábory jiných organizací, kde se mi ostatní děti posmívaly. Bylo zbytečné vysvětlovat, že se mi tam nelíbí, protože rodiče znali vedoucí a té důvěřovali. Jenže vedoucí často nevidí vše. Takovou „spojkou“ by měli být praktikanti, jenže mnohdy nejsou. Aby byli, musíte si je vychovat. Hlavně oni, kteří jakožto nejstarší bývají pro děti vzorem, by neměli nikomu nadržovat. Praktikantům to můžete vysvětlit stranou. Myslím, že když si ale vezmete stranou dítě, které se někomu posmívá, může si říct, že je to dítě, kterému se posmívá váš mazánek a ještě mu to zhoršíte. Spíše ho okřikněte hned potom, co se něco takového stane a klidně před ostatními dětmi. Sebevědomí posmívanému můžete pomoci zvednout tím, že mu dáte možnost ukázat ostatním, že je v něčem dobrý. Například víte-li o něm, že umí hrát na nějaký hudební nástroj, uspořádejte soutěž o body v tom, že kdo bude chtít, může něco předvést. Dejte mu prostě šanci projevit se v nějakém oboru z činnosti vašeho oddílu. Děti uvidí, co umí a lépe ho přijmou.

Pokud vás trápí, že vám děti odmítají, je možným původcem problémů to, že se do skupiny dětí dostal jedinec, který svým chováním budí dojem, že budou-li děti s ním, nebudou muset nic dělat. Musíme tedy tohoto původce vyhledat a uvidíme-li, že neposlouchá (nemá cenu mu půl hodiny přikazovat, aby něco udělal nebo to zadat někomu jinému, protože se naučí, že on nemusí nic) varujte ho, že neposlechne-li budou to muset udělat všichni. To se většinou ostatním dětem líbit nebude a srovnají si ho sami.

Tak tedy shodneme-li se, že děti vzhlížejí do středu/jádra kolektivu, musí v něm mít pozitivní vzor. Ovšem všechna výchova je k ničemu, když mají děti špatný vzor ve vás. Pokud

všechny výše sepsané neřesti vidí děti u vedoucích, těžko se pak budou na váš povel chovat ukázkově.

Pozitivní vzor

Máte-li být pro dítě pozitivní vzor (nemluvím o věcech jako, jsou nadávky v týmu vedoucích, protože je snad samozřejmostí, že to být nemá) a dobře na ně působit, protože většinu špatných vlastností děti odkoukávají (a věřte, že odkoukávají víc zlé věci než ty dobré), musíte si uvědomit jedno. Vedoucím jste se nestali proto, abyste se po večerce na táboře sebrali a šli s ostatními vedoucími za svojí zábavou mimo tábor. Stali jste se jím proto, že vás baví pracovat s dětmi a chcete, aby měli příjemné vyplnění volného času, proto je určitě kladem být s dětmi skoro pořád. Měl by být totiž rozdíl mezi školou, kde jsou jasně daná pravidla a učitelé se od dětí separují a mezi oddílem, kde by to pro děti neměla být vojna.

Například odsuzuji kruté budíčky typu „za pět minut na dvoře a běžíme“, protože se dítě vůbec nemusí těšit na ráno. Nebo mi přijde, že když se vedoucí separují od dětí při jídle nebo dokonce tím, že mají k obědu něco jiného než oni, tak to děti podněcuje k určité diskriminaci. Vždyť se nemusíte dítěti až tak nadřazovat, aby vás uznávalo. Například myslím, že naše tábory jsou pro děti přínosné takovou volnou výchovou, kterou si mnozí z nich neuvědomují, a přesto na ně působí. Třeba i když je večerka striktně daná můžou děti setrvat po večerce u ohně, nebo pozorováním hvězdné oblohy, pokud je další den posunut budíček. To je podle mě plus, protože z vlastní zkušenosti v jiných organizacích se mi stalo i to, že nás vedoucí zahnali do postele a bylo jim jedno, že jsme si nestihly vyčistit zuby, protože byla prostě večerka a my se musely převlíkat do pyžam po tmě. Ráno se pak nebudí děti řevem nebo nepříjemnými zvuky, ale hudbou z kytary nebo z jiného nástroje. Tradiční rozcvička je výuka country tanců a nebo míčové hry. To baví všechny děti, protože se rozcvička stane příjemnou zábavou.. Tábor a prázdniny, ale vlastně všechno, nemá být pro dítě stresem. Jste tu

přece pro ně. Pozitivní působení navozuje i to, trávíte-li s dětmi i osobní volno. Například o poledním klidu se u nás jeden vedoucí rozhodl dětem číst. Když někdo nechce poslouchat, prostě poslouchat nemusí, ale dobrá většina si stejně přitáhne karimatky a polehá si okolo onoho vedoucího a myslím, že se tím děti učí navzájem se respektovat.

Můžete namítnout, že má-li oddíl různě staré děti, nebude náš program bavit všechny. Proto se snažíme udělat program tak, aby měly vždy na výběr pokračovat nebo zkusit něco jiného nebo je rozdělit do malých skupinek u různých činností, u kterých se budou skupinky střídát. Rozhodně nemá cenu dítě do něčeho nutit, ale můžete mu nabídnout nějakou alternativu.

Navíc je do všeho programu zapojený každý vedoucí a to zabraňuje vzniku bezprizorních partiček. Náš program je pak stejně pro neklidné a zlobivé děti neatraktivním, protože jim většinou poznávání přírody přijde nudné, ovšem jsou případy, kdy se takové děti u nás v oddíle zklidnily.

Motivace

Motivace je pro dítě velice důležitá. Takovou nejčastější motivací je nějaká odměna. Třeba bude-li se dítě snažit ve hře, jeho tým vyhraje. Stejně by to mělo fungovat, učíte-li děti na táboře uzle nebo zacházení s mapou. Pokud dítě učíte, musí mít pocit, že je to k něčemu dobré. Vysvětlujete-li teda například dětem práci s mapou, nenápadně jim naznačte, že bude orientační běh a všichni budou dávat pozor. Další alternativou je, nabídnete-li dětem funkce např. když budou umět třeba vázat uzle, stanou se hlavním uzlařem v oddíle.

Někdy se však vyskytne dítě, pro které motivace nic neznamena. Takové dítě nechce nic dělat a všechno mu přijde zbytečné, vždyť proč by měl něco umět nebo si hrát? Toto dítě nejspíš nikdy nebylo odměněno před ostatními nebo moc často nebylo obdivováno a tak nevidí žádný smysl, proč se o něco snažit. Tomu musíte ukázat, o co přichází tak, že mu zadáte třeba i něco banálního a pak necháte za odvedenou práci děti, aby mu zatleskaly.

Motivace dobře funguje i u dětí, které nechtějí nic dělat, protože jsou uražené a tímto na sebe chtějí upozornit. Je ukázka o co přichází, ještě více zatvrdí, takže musíte ukázat, co můžou mít- a to je motivace.

Vyvarujte se však toho aby motivace nepřešla v otřepanou frázi „když to uděláš, tak ti ustoupím“, protože toto už není motivace a dítě si zvyká, že si může takhle spoustu věcí vydupat a to je nevhodné.

Závěr

Vypadá to, že devadesát procent dětí, co jsou v oddíle dlouhodobě, je spokojeno. To je podle mne ukázkou dobrého vedení oddílu a proto jsem se rozhodla jít na plackování. Z pětiletého působení mám dostatek příkladu s vedením výprav, táborů a celoročního setkávání a motivaci ve stylu vedení kolektivu. Protože jsou do činnosti klubu zapojené prvky z Tábornické školy, úspěšně jsem TŠ absolvovala. Chci se připojit do týmu vedoucích a pokračovat tak ve vedení našeho oddílu s náplní ve znamení woodcraftu.

